Zbirka odločb sodne prakse

SODBA SODIŠČA (tretji senat)

z dne 20. julija 2017 *

„Predhodno odločanje – Pravosodno sodelovanje v civilnih zadevah – Uredba (ES) št. 44/2001 – Člen 9(1) – Člen 11(2) – Sodna pristojnost v zadevah v zvezi z zavarovanjem – Neposredna tožba oškodovanca proti zavarovalnici – Tožba delodajalca oškodovanca, ki je oseba javnega prava, na katerega po zakonu preidejo terjatve, ki jih ima njegov delavec do zavarovalnice udeleženega vozila – Subrogacija“

V zadevi C-340/16,

katere predmet je predlog za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 267 PDEU, ki ga je vložilo Oberster Gerichtshof (vrhovno sodišče, Avstrija) z odločbo z dne 25. maja 2016, ki je na Sodišče prispela 16. junija 2016, v postopku

Landeskrankenanstalten-Betriebsgesellschaft – KABEG

proti

Mutuelles du Mans assurances – MMA IARD SA,

SODIŠČE (tretji senat),

v sestavi L. Bay Larsen, predsednik senata, M. Vilaras, J. Malenovský, M. Safjan (poročevalec) in D. Šváby, sodniki,

generalni pravobranilec: M. Bobek,

sodni tajnik: A. Calot Escobar,

na podlagi pisnega postopka,

ob upoštevanju stališč, ki so jih predložili:

– za Landeskrankenanstalten-Betriebsgesellschaft – KABEG H. H. Toriser, odvetnik,

– za Mutuelles du Mans assurances – MMA IARD SA M. Angerer, odvetnik,

– za italijansko vlado G. Palmieri, agentka, skupaj s F. Di Matteom, avvocato dello Stato,

– za Evropsko komisijo M. Heller in M. Wilderspin, agenta,

po predstavitvi sklepnih predlogov generalnega pravobranilca na obravnavi 18. maja 2017

* Jezik postopka: nemščina.

izreka naslednjo

Sodbo

1 Predlog za sprejetje predhodne odločbe se nanaša na razlago člena 9(1)(b) Uredbe Sveta (ES) št. 44/2001 z dne 22. decembra 2000 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v civilnih in gospodarskih zadevah (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 19, zvezek 4, str. 42) v povezavi s členom 11(2) te uredbe.

2 Ta predlog je bil vložen v okviru spora med Landeskrankenanstalten-Betriebsgesellschaft – KABEG (v nadaljevanju: KABEG), osebo javnega prava s sedežem v Celovcu na Vrbskem jezeru (Avstrija), ki upravlja zdravstvene ustanove, in Mutuelles du Mans assurances – MMA IARD SA (v nadaljevanju: MMA IARD), zavarovalnico s sedežem v Franciji, zaradi zahtevka, ki ga je KABEG vložila za povrnitev zneska iz naslova ohranitve izplačevanja plač enemu od njenih delavcev v času, ko začasno ni bil zmožen opravljati dela zaradi prometne nesreče, ki se je zgodila v Italiji in v kateri sta bila udeležena ta delavec in motorno vozilo, glede katerega je bilo sklenjeno zavarovanje civilne odgovornosti pri zavarovalnici MMA IARD.

Pravni okvir

Pravo Unije

Uredba št. 44/2001

3 V uvodnih izjavah od 11 do 13 Uredbe št. 44/2001 je bilo navedeno:

„(11) Pravila o pristojnosti morajo biti čimbolj predvidljiva in morajo temeljiti na načelu, da se pristojnost praviloma določa po stalnem prebivališču toženca, pri čemer mora taka pristojnost vedno obstajati, razen v nekaterih točno opredeljenih primerih, v katerih je zaradi predmeta pravde ali avtonomije strank upravičena druga navezna okoliščina. Da bi postala skupna pravila preglednejša in da ne pride do kolizije pristojnosti[,] je treba stalno prebivališče pravne osebe opredeliti kot avtonomen koncept.

(12) Poleg stalnega prebivališča toženca mora obstajati tudi alternativna podlaga pristojnosti, ki temelji na tesni povezavi med sodiščem in sporom, ali ki je v interesu ustreznosti sodnega varstva.

(13) Šibkejša stranka mora biti v zvezi z zavarovanjem, potrošniškimi pogodbami in zaposlitvijo zaščitena s pravili o pristojnosti, ki so za varstvo njenih pravic ugodnejša od splošnih pravil.“

4 Pravila o pristojnosti, ki so bila določena z Uredbo št. 44/2001, so bila vsebovana v poglavju II te uredbe, sestavljenem iz členov od 2 do 31.

5 Člen 2(1) te uredbe, ki je bil vsebovan v oddelku 1 navedenega poglavja II, naslovljenega „Splošne določbe“, je določal:

„Ob upoštevanju določb te uredbe so osebe s stalnim prebivališčem v državi članici ne glede na njihovo državljanstvo tožene pred sodišči te države članice.“

6 Člen 3(1) navedene uredbe, ki je bil prav tako vsebovan v navedenem oddelku 1, je določal:

„Osebe s stalnim prebivališčem v državi članici so lahko tožene pred sodišči druge države članice samo na podlagi pravil, opredeljenih v oddelkih od 2 do 7 tega poglavja.“

7 Oddelek 3 tega poglavja 2 iste uredbe je bil naslovljen „Pristojnost v zadevah v zvezi z zavarovanjem“. Vseboval je člene od 8 do 14 Uredbe št. 44/2001.

8 Člen 8 te uredbe je določal:

„Brez poseganja v člen 4 in točko 5 člena 5 je pristojnost v zadevah v zvezi z zavarovanjem določena v tem oddelku.“

9 Člen 9(1) navedene uredbe je določal:

„Zavarovalnica s stalnim prebivališčem [sedežem] v državi članici je lahko tožena:

(a) pred sodišči države članice, kjer ima stalno prebivališče [sedež]; ali

(b) v drugi državi članici v primeru tožb, ki jih vložijo zavarovalec, zavarovanec ali upravičenec iz zavarovanja, pred sodiščem kraja, kjer ima stalno prebivališče tožnik […]

[…]“

10 Člen 10 te uredbe je določal:

„Glede zavarovanja odgovornosti ali zavarovanja nepremičnin je zavarovalnica lahko tožena tudi pred sodiščem v kraju, kjer je prišlo do škodnega dogodka. Enako velja, če premičnine in nepremičnine krije ista zavarovalna polica in jih je prizadel isti škodni dogodek.“

11 Člen 11(2) Uredbe št. 44/2001 je določal:

„Členi 8, 9 in 10 se uporabljajo za tožbe, ki jih je oškodovanec vložil neposredno zoper zavarovalnico, če so take neposredne tožbe dopustne.“

12 Uredba št. 44/2001 je bila razveljavljena s členom 80 Uredbe (EU) št. 1215/2012 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 12. decembra 2012 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v civilnih in gospodarskih zadevah (UL 2012, L 351, str. 1). Vendar se zadnjenavedena uredba na podlagi njenega člena 81, zadnja poved, uporablja šele od 10. januarja 2015.

Direktiva 2009/103/ES

13 Člen 3 Direktive 2009/103/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 16. septembra 2009 o zavarovanju civilne odgovornosti pri uporabi motornih vozil in o izvajanju obveznosti zavarovanja takšne odgovornosti (UL 2009, L 263, str. 11), naslovljen „Obvezno zavarovanje vozil“, določa:

„Vsaka država članica ob upoštevanju člena 5 sprejme vse ustrezne ukrepe za zagotovitev, da je civilna odgovornost pri uporabi vozil, ki se običajno nahajajo na njenem ozemlju, krita z zavarovanjem.

Na podlagi ukrepov iz prvega pododstavka [odstavka] se določi kritje obveznosti in pogoji kritja.

Vsaka država članica sprejme vse ustrezne ukrepe za zagotovitev, da zavarovalna pogodba zajema tudi:

(a) v skladu z veljavno zakonodajo v drugih državah članicah, izgubo ali poškodbo, povzročeno na ozemlju teh držav;

(b) izgubo ali poškodbo, ki jo utrpijo državljani držav članic na direktni poti med dvema ozemljema, v katerih velja Pogodba, če noben nacionalni zavarovalni biro ni odgovoren za ozemlje, ki ga prečkajo; v takšnem primeru se mora izguba ali škoda kriti v skladu z nacionalno zakonodajo o obveznem zavarovanju, veljavno v državi članici, na ozemlju katere se vozilo običajno nahaja.

Zavarovanje iz [prvega odstavka] obvezno krije oboje, materialno škodo in telesne poškodbe.“

14 Člen 18 te direktive, naslovljen „Neposredni zahtevki“, določa:

„Države članice zagotovijo, da imajo oškodovanci iz nesreč, ki so jih povzročila vozila, ki jih krije zavarovanje iz člena 3, pravico do neposrednega zahtevka proti zavarovalnici, ki krije civilno odgovornost povzročitelja nesreče.“

Spor o glavni stvari in vprašanji za predhodno odločanje

15 V Italiji se je 26. marca 2011 zgodila prometna nesreča, v kateri sta bila udeležena delavec, zaposlen pri KABEG, s stalnim prebivališčem v Avstriji, kot kolesar, in motorno vozilo, za katero je bilo sklenjeno zavarovanje civilne odgovornosti pri zavarovalnici MMA IARD. Ta delavec je zaradi te nesreče utrpel različne telesne poškodbe.

16 KABEG je pri Landesgericht Klagenfurt (deželno sodišče v Celovcu, Avstrija) vložila zahtevek za to, naj se zavarovalnici MMA IARD naloži povračilo škode v znesku 15.505,64 EUR, povečanem za obresti in stroške. KABEG je navedla, da je svojemu delavcu, oškodovancu iz prometne nesreče, izplačevala plačo, ko je bil ta po tej prometni nesreči na bolniškem dopustu. Iz tega naslova naj bi nanjo prešle denarne terjatve tega delavca v višini tega zneska.

17 KABEG krajevno pristojnost Landesgericht Klagenfurt (deželno sodišče v Celovcu) utemeljuje s členom 9(1)(b) Uredbe št. 44/2001 v povezavi s členom 11(2) te uredbe. Poleg tega trdi, da postopek s tožbo, ki jo je vzporedno vložil njen delavec, poteka pred istim sodiščem, ki se je že izreklo za pristojno.

18 MMA IARD je vložila ugovor nepristojnosti, pri čemer je trdila, da je v oddelku 3 poglavja II navedene uredbe vzpostavljen samostojen sistem za razreševanje sporov o pristojnosti v zadevah v zvezi z zavarovanjem. V skladu z uvodno izjavo 13 te uredbe naj bi bila ta posebna pravila o pristojnosti, ki so določena v tem oddelku, namenjena zaščiti šibkejše stranke. KABEG naj se kot delodajalec ne bi mogla sklicevati na to zaščito.

19 Landesgericht Klagenfurt (deželno sodišče v Celovcu, Avstrija) je ta ugovor zavrnilo iz razloga, da se KABEG, na katero so zgolj prešle terjatve njenega delavca, lahko sklicuje na člen 9(1)(b) Uredbe št. 44/2001 v povezavi s členom 11(2) te uredbe, ker je ta pravna oseba ne glede na svojo velikost šibkejša stranka v sporu, v katerem je nasprotna stranka zavarovalnica.

20 MMA IARD je zoper ta sklep vložila pritožbo pri Oberlandesgericht Graz (višje deželno sodišče v Gradcu, Avstrija), ki je sprejelo ugovor ter spremenilo ta sklep in zavrglo tožbo. Zadevno sodišče je zlasti navedlo, da ima oškodovanec, ki je fizična ali pravna oseba, na podlagi tega, da člen 11(2) navedene uredbe vsebuje napotitev na člen 9(1)(b) te uredbe, pravico, da toži zavarovalnico pred

pristojnim sodiščem države članice, v kateri ima ta oškodovanec stalno prebivališče ali sedež. Poleg tega naj bi pojem „oškodovanec“ zajemal neposredne oškodovance in osebe, ki so škodo utrpele posredno.

21 Vendar po mnenju navedenega sodišča vsak oškodovanec nima te pravice. Glede tega naj bi bilo za ugotovitev, ali se oškodovanec lahko sklicuje na to pravico, treba določiti, ali je „ekonomsko šibkejši in pravno manj izkušen“ od zavarovalnice, pri kateri je bilo sklenjeno zavarovanje civilne odgovornosti. Pri osebi javnega prava, ki upravlja pet bolnišnic, kot je KABEG, naj ne bi šlo za tak primer.

22 KABEG je pri Oberster Gerichtshof (vrhovno sodišče, Avstrija) vložila revizijo, pri čemer se je sklicevala na to, da se zanjo lahko uporabi člen 9(1)(b) Uredbe št. 44/2001 v povezavi s členom 11(2) te uredbe.

23 Na eni strani je treba po mnenju navedenega sodišča odgovoriti na vprašanje, ali je v primeru, v katerem se šteje, da vlagatelj zahtevka ne potrebuje zaščite, njegovo tožbo mogoče obravnavati kot tožbo „v zadevi v zvezi z zavarovanjem“ v smislu člena 8 navedene uredbe.

24 Na drugi strani se predložitveno sodišče sprašuje, na podlagi katerih meril je mogoče ugotoviti, da je oseba, na katero so po zakonu prešle terjatve oškodovanca, v šibkejšem položaju v primerjavi z zavarovalnico, pri kateri je bilo sklenjeno zavarovanje civilne odgovornosti.

25 V teh okoliščinah je Oberster Gerichtshof (vrhovno sodišče) prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo ti vprašanji:

„1. Ali gre v primeru odškodninske tožbe delodajalca s sedežem na nacionalnem ozemlju zaradi nadaljnjega izplačevanja plače delavcu s stalnim prebivališčem na nacionalnem ozemlju za ‚zadeve v zvezi z zavarovanjem‘ v smislu člena 8 Uredbe (ES) št. 44/2001, če:
   (a) se je delavec poškodoval v prometni nesreči v državi članici (Italiji),
   (b) je tožba vložena zoper zavarovalnico, ki krije civilno odgovornost vozila, s katerim je bila povzročena škoda, ki ima sedež v drugi državi članici (Franciji), in
   (c) je delodajalec oseba javnega prava z lastno pravno subjektiviteto?

2. Če je odgovor na prvo vprašanje pritrdilen:

Ali je treba člen 9(1)(b) Uredbe št. 44/2001 v povezavi s členom 11(2) te uredbe razlagati tako, da lahko delodajalec, ki še naprej plačuje plačo, kot ‚oškodovanec‘ toži zavarovalnico, ki krije civilno odgovornost vozila, s katerim je bila povzročena škoda, pred sodiščem kraja, v katerem ima delodajalec svoj sedež, če je taka neposredna tožba dopustna?“

Vprašanji za predhodno odločanje

26 Predložitveno sodišče želi z vprašanjema, ki ju je treba preučiti skupaj, v bistvu izvedeti, ali je treba člen 9(1)(b) Uredbe št. 44/2001 v povezavi s členom 11(2) te uredbe razlagati tako, da lahko delodajalec s sedežem v prvi državi članici, ki je izplačeval plačo svojemu delavcu v obdobju, ko je bil ta odsoten po prometni nesreči, in na katerega so prešle terjatve tega delavca do zavarovalnice s sedežem v drugi državi članici, pri kateri je bilo sklenjeno zavarovanje civilne odgovornosti za vozilo, ki je bilo udeleženo v tej nesreči, kot „oškodovanec“ v smislu zadnjenavedene določbe toži to zavarovalnico pred sodišči prve države članice, če so take neposredne tožbe dopustne.

27 Glede tega je treba opozoriti, da je v oddelku 3 poglavja II navedene uredbe vzpostavljen avtonomen sistem določanja sodne pristojnosti v zadevah v zvezi z zavarovanjem (sodba z dne 12. maja 2005, Société financière et industrielle du Peloux, C-112/03, EU:C:2005:280, točka 29).

28 Tako kot za zadeve v zvezi z delavci in potrošniki, in kot izhaja iz uvodne izjave 13 Uredbe št. 44/2001, je za tožbe v zadevah v zvezi z zavarovanjem značilno nekakšno neravnotežje med strankami (glej v tem smislu sodbo z dne 26. maja 2005, GIE Réunion européenne in drugi, C-77/04, EU:C:2005:327, točka 22), ki naj bi bilo z določbami navedenega oddelka odpravljeno s tem, da se za šibkejšo stranko lahko uporabijo pravila o pristojnosti, ki so za varstvo njenih pravic ugodnejša od splošnih pravil (glej v tem smislu sodbo z dne 17. septembra 2009, Vorarlberger Gebietskrankenkasse, C-347/08, EU:C:2009:561, točka 40).

29 Poizvedovanja predložitvenega sodišča v zvezi z opredelitvijo delodajalca, na katerega po zakonu preidejo terjatve oškodovanca, kot „šibkejše stranke“ izvirajo iz ugotovitve Sodišča, da organ socialne varnosti, na katerega po zakonu preidejo pravice osebe, ki je neposredno oškodovana v prometni nesreči, ne more biti opredeljen kot tak, medtem ko je pravnega naslednika osebe, ki je bila neposredno oškodovana, kot je dedič, mogoče opredeliti tako (glej v tem smislu sodbo z dne 17. septembra 2009, Vorarlberger Gebietskrankenkasse, C-347/08, EU:C:2009:561, točki 42 in 44).

30 Glede tega predložitveno sodišče trdi, da bi v okoliščinah, kakršne so te iz postopka v glavni stvari, možnost, da delodajalec, na katerega so prešle terjatve njegovega delavca, toži zavarovalnico, pri kateri je povzročitelj škode zavarovan za civilno odgovornost, pred sodišči države članice, v kateri ima delodajalec sedež, zagotavljala usklajenost pravil o pristojnosti ter posledično predvidljivost teh pravil in učinkovito izvajanje sodne oblasti.

31 Zato je treba v obravnavani zadevi preučiti, ali je delodajalec, na katerega preidejo terjatve osebe, ki je bila neposredno oškodovana, zajet s pojmom „oškodovanec“ v smislu člena 11(2) Uredbe št. 44/2001.

32 Kot pa je navedel generalni pravobranilec v točki 47 sklepnih predlogov, je v okviru Uredbe št. 44/2001 pojem „šibkejša stranka“ v zadevah v zvezi z zavarovanjem opredeljen širše kot v zadevah v zvezi s potrošniškimi pogodbami ali zadevah v zvezi z individualnimi pogodbami o zaposlitvi.

33 Prav tako je treba opozoriti, da je Sodišče razsodilo, da je napotitev v členu 11(2) Uredbe št. 44/2001 namenjena temu, da se na seznam vlagateljev zahtevkov iz člena 9(1)(b) te uredbe dodajo osebe, ki so utrpele škodo, ne da bi bile v ta krog vključene zgolj tiste osebe, ki so jo utrpele neposredno (sodbi z dne 13. decembra 2007, FBTO Schadeverzekeringen, C-463/06, EU:C:2007:792, točka 26, in z dne 17. septembra 2009, Vorarlberger Gebietskrankenkasse, C-347/08, EU:C:2009:561, točka 27).

34 Poleg tega, kot je navedlo predložitveno sodišče v predložitveni odločbi, bi to, da bi se vprašanje, ali je delodajalca, ki še naprej izplačuje plačo, mogoče obravnavati kot „šibkejšo stranko“, zato da bi lahko spadal pod pojem „oškodovanec“ v smislu člena 11(2) Uredbe št. 44/2001, presojalo od primera do primera, povzročilo tveganje za nastanek pravne negotovosti in bi bilo v nasprotju s ciljem navedene uredbe, ki je izražen v njeni uvodni izjavi 11, in sicer da morajo biti pravila o pristojnosti čim bolj predvidljiva.

35 Zato je treba ugotoviti, da se na podlagi člena 11(2) Uredbe št. 44/2001 delodajalci, na katere preidejo odškodninski zahtevki njihovih delavcev, lahko sklicujejo na posebna pravila o pristojnosti iz členov od 8 do 10 te uredbe kot osebe, ki so utrpele škodo, ne glede na svojo velikost in pravno obliko.

36 Tako je mogoče šteti, da je delodajalec, na katerega so prešle terjatve njegovega delavca zaradi izplačevanja plače temu delavcu v obdobju, ko ta ni bil zmožen za delo, in ki zgolj v tem svojstvu vloži tožbo na podlagi škode, ki jo je utrpel ta delavec, šibkejši od zavarovalnice, ki jo toži, in da mu torej mora biti priznana možnost za vložitev te tožbe pred sodišči države članice, v kateri je njegov sedež.

37 Zato delodajalec, na katerega preidejo terjatve njegovega delavca, oškodovanca v prometni nesreči, kateremu je še naprej izplačeval plačo, lahko kot „oškodovanec“ toži zavarovalnico, pri kateri je zavarovano vozilo, ki je bilo udeleženo v tej prometni nesreči, pred sodišči države članice, v kateri je njegov sedež, če so take neposredne tožbe dopustne.

38 V zvezi s tem zadnjim vidikom je treba navesti, da morajo na podlagi člena 18 Direktive 2009/103 države članice zagotoviti, da imajo oškodovanci iz nesreč, ki so jih povzročila vozila, ki jih krije zavarovanje civilne odgovornosti, pravico do neposrednega zahtevka proti zavarovalnici, ki krije civilno odgovornost povzročitelja nesreče.

39 Iz vseh zgornjih preudarkov izhaja, da je treba člen 9(1)(b) Uredbe št. 44/2001 v povezavi s členom 11(2) te uredbe razlagati tako, da delodajalec s sedežem v prvi državi članici, ki je izplačeval plačo svojemu delavcu v obdobju, ko je bil ta odsoten po prometni nesreči, in na katerega so prešle terjatve tega delavca do zavarovalnice s sedežem v drugi državi članici, pri kateri je bilo sklenjeno zavarovanje civilne odgovornosti za vozilo, ki je bilo udeleženo v tej nesreči, lahko kot „oškodovanec“ v smislu zadnjenavedene določbe toži to zavarovalnico pred sodišči prve države članice, če so take neposredne tožbe dopustne.

Stroški

40 Ker je ta postopek za stranki v postopku v glavni stvari ena od stopenj v postopku pred predložitvenim sodiščem, to odloči o stroških. Stroški za predložitev stališč Sodišču, ki niso stroški omenjenih strank, se ne povrnejo.

Iz teh razlogov je Sodišče (tretji senat) razsodilo:

Člen 9(1)(b) Uredbe Sveta (ES) št. 44/2001 z dne 22. decembra 2000 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v civilnih in gospodarskih zadevah v povezavi s členom 11(2) te uredbe je treba razlagati tako, da delodajalec s sedežem v prvi državi članici, ki je izplačeval plačo svojemu delavcu v obdobju, ko je bil ta odsoten po prometni nesreči, in na katerega so prešle terjatve tega delavca do zavarovalnice s sedežem v drugi državi članici, pri kateri je bilo sklenjeno zavarovanje civilne odgovornosti za vozilo, ki je bilo udeleženo v tej nesreči, lahko kot „oškodovanec“ v smislu zadnjenavedene določbe toži to zavarovalnico pred sodišči prve države članice, če so take neposredne tožbe dopustne.

Podpisi